

Tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 2 trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội gắn với thực tiễn địa phương

Phạm Thị Minh Nụ*, Phạm Thị Ánh Hồng**

*TS. Khoa GD Tiểu học và Mầm non, Trường ĐH Hải Phòng

**ThS. Khoa GD Tiểu học và Mầm non, Trường ĐH Hải Phòng

Received: 15/2/2024; Accepted: 23/2/2024; Published: 29/2/2024

Abstract: *Experiential activities promote positive creative thinking for each student. Participating in local experiential activities will encourage students to maximize their creativity. This article proposes a number of experiential activities for 2nd grade students in teaching Nature and Society related to local practices, such as game activities, sightseeing activities, picnics, and campaign activities. These suggestions help improve the effectiveness of primary education in general and teaching methods of Nature and Society for 2nd grade students in particular.*

Keywords: *Experiential activities, local circumstances, Nature and Society subjects, grade 2 students.*

1. Đặt vấn đề

Giáo dục (GD) địa phương là một trong những định hướng GD được quy định trong Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể 2018. Trong đó, nội dung GD địa phương là những vấn đề liên quan đến: lịch sử, địa lí, thiên nhiên, hoạt động kinh tế - xã hội, văn hóa,... của từng địa phương nhằm giúp học sinh (HS) nâng cao ý thức và trách nhiệm với cộng đồng, bồi dưỡng tình yêu quê hương và lòng yêu nước. Tổ chức một số hoạt động trải nghiệm cho HS lớp 2 trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội (TN&XH) gắn với thực tiễn địa phương giúp chúng ta đưa ra một số định hướng giúp HS tham gia, chứng kiến các hoạt động gắn liền với nơi mình đang sống để có cái nhìn thực tế hơn về thế giới xung quanh, tạo sự liên kết giữa lý thuyết và thực hành.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Định hướng tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội lớp 2 gắn với thực tiễn địa phương

2.1.1. Khái niệm hoạt động trải nghiệm gắn với thực tiễn địa phương

Hoạt động trải nghiệm gắn với thực tiễn địa phương là hoạt động do nhà GD định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện dựa trên điều kiện đã có ở địa phương, tạo cơ hội cho HS tiếp cận thực tế, thể hiện các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, KN của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi.

2.1.2. Vai trò của hoạt động trải nghiệm (HĐTN) gắn

với thực tiễn địa phương

HĐTN phát huy tính tích cực tư duy sáng tạo cho mỗi HS. Khi tham gia các HĐTN tại địa phương giúp HS khai thác được những tiềm năng sẵn có. HĐTN cần có sự phối kết hợp chặt chẽ giữa các lực lượng GD trong và ngoài nhà trường: cha mẹ HS, chính quyền địa phương,... để tạo điều kiện tốt nhất cho HS được giao tiếp rộng rãi, được tiếp thu thêm nhiều nội dung GD thông qua nhiều cách tiếp cận khác nhau.

2.2. Một số hoạt động trải nghiệm cho HS lớp 2 trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội gắn với thực tiễn địa phương

2.2.1. Quy trình tổ chức

- Bước 1: Xác định chủ đề và mục tiêu của hoạt động HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

- Bước 2: Xác định PP, hình thức và phương tiện tổ chức cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

- Bước 3: Xác định kế hoạch thực hiện cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

- Bước 4: Thiết kế chi tiết các HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

- Bước 5: Thiết kế các tiêu chí và bộ công cụ kiểm tra, đánh giá HS

2.2.2. Các hoạt động

*Trò chơi

Trò chơi là một hình thái tổ chức của cuộc sống, là phương tiện giúp phát triển một cách toàn diện nhân cách con người. Trong nội dung chương trình dạy học, PP trò chơi luôn được gắn liền, song hành với các PP dạy học khác góp phần tạo lên một giá trị chất lượng đào tạo trong từng giờ học. Dưới sự

hướng dẫn của GV, HS được làm chủ trong trò chơi, từ đó các em có thể làm chủ được việc tiếp nhận thông tin, kiến thức, KN mới và củng cố kiến thức, KN đã học. Đặc biệt, thông qua trò chơi HS cảm thấy vui vẻ, hứng thú hơn trong học tập hướng tới nâng cao hiệu quả dạy học trong môn TN&XH.

Ví dụ, tổ chức HĐTN trò chơi môn Tự nhiên và Xã hội 2, sách Kết nối tri thức với cuộc sống, bài 12: “Thực hành mua bán hàng hóa” phần hoạt động thực hành.

* Bước 1: Xác định chủ đề và mục tiêu của hoạt động HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Tên chủ đề của HĐTN: “*Trò chơi đóng vai Chợ quê*”.

+ Mục tiêu HS cần đạt được sau hoạt động:

- Biết cách lựa chọn và mua bán hàng hóa sao cho hợp lí.

- Biết được một vài sản phẩm truyền thống của địa phương, công dụng và ý nghĩa của chúng trong đời sống.

- Ý thức giữ gìn, bảo tồn các sản vật truyền thống của quê hương.

* Bước 2: Xác định PP, hình thức và phương tiện tổ chức cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Hình thức tổ chức HĐTN: hoạt động trò chơi đóng vai.

* Bước 3: Xác định kế hoạch thực hiện cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Lên kế hoạch cho trò chơi.

+ Chuẩn bị đồ dùng cần thiết như: đồ hàng, tranh ảnh, vật thật, thẻ tiền,... và không gian tổ chức trò chơi.

* Bước 4: Thiết kế chi tiết các HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

Nhiệm vụ của hoạt động: đóng vai những người bán hàng và mua hàng để trải nghiệm việc mua bán hàng hóa ở một phiên chợ truyền thống,

+ Chia lớp thành 4 nhóm, mỗi nhóm có địa điểm bán hàng.

+ Hướng dẫn các nhóm trưng bày đồ, giới thiệu sản phẩm, phân công người mua người bán.

+ HS tiến hành thực hành mua bán.

+ GV tổng kết và chốt lại kiến thức bài học.

* Bước 5: Thiết kế các tiêu chí và bộ công cụ kiểm tra, đánh giá HS

Thiết kế bao gồm các tiêu chí:

- Biết cách lựa chọn và mua bán hàng hóa sao cho hợp lí.

- Biết được một vài sản phẩm truyền thống của địa phương, công dụng và ý nghĩa của chúng trong

đời sống.

- Ý thức giữ gìn, bảo tồn các sản vật truyền thống của quê hương.

Mỗi tiêu chí đều có mức độ đánh giá: Tốt, khá, đạt, chưa đạt

*Hoạt động tham quan, dã ngoại

Hoạt động tham quan, dã ngoại là dạng HĐTN thực tế, mang tính giáo dục tiên bộ, được tổ chức ngoài trời trên diện rộng, nơi có các di tích lịch sử văn hóa, làng nghề truyền thống, chợ truyền thống..., nơi có môi trường thiên nhiên, động thực vật phong phú, đa dạng và an toàn đối với HS. Thông qua hoạt động, HS được nâng cao hiểu biết về thế giới xung quanh, cảm nhận thế giới xung quanh qua lời thuyết trình của GV và các nhiệm vụ thực hành thực tế được giao.

Ví dụ, tổ chức HĐTN tham quan, dã ngoại môn TN&XH 2, sách Kết nối tri thức với cuộc sống, bài 2: “Nghề nghiệp của người lớn trong gia đình” phần hoạt động thực hành.

* Bước 1: Xác định chủ đề và mục tiêu của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương.

+ Tên chủ đề của HĐTN: “*Tìm hiểu làng nghề nước mắm truyền thống tại Hải Phòng*”.

+ Mục tiêu HS cần đạt được sau hoạt động:

- Tìm hiểu, thu thập những thông tin về lịch sử, đặc trưng của làng nghề nước mắm và nghề làm nước mắm ở Hải Phòng và nghề làm nước mắm (tên công việc, thu nhập, ý nghĩa,...)

- Nêu được ý nghĩa của nghề làm nước mắm ở Hải Phòng có tác động gì đến kinh tế và xã hội.

- Ý thức tôn trọng mọi nghề nghiệp, biết trân quý thành quả lao động.

* Bước 2: Xác định PP, hình thức và phương tiện tổ chức cho chủ đề của hoạt động trải nghiệm gắn với thực tiễn địa phương

+ Hình thức tổ chức HĐTN: hoạt động tham quan dã ngoại.

* Bước 3: Xác định kế hoạch thực hiện cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Xây dựng kế hoạch chuyến tham quan dã ngoại.

+ Chuẩn bị đồ dùng cần thiết cho chuyến đi.

* Bước 4: Thiết kế chi tiết các HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

Nhiệm vụ của hoạt động: tìm hiểu nghề làm nước mắm ở Hải Phòng

+ Di chuyển đến làng nghề nước mắm Cát Hải, Hải Phòng.

+ Phát phiếu bài tập và giao nhiệm vụ cho HS.

Nội dung phiếu gồm: Tên công việc, nơi họ làm việc, nội dung thu thập, ý nghĩa, hiểu biết của em về làng nghề nước mắm:

+ GV cùng hướng dẫn viên du lịch cùng điều hành chuyến đi tham quan làng nghề nước mắm ở Hải Phòng,

+ GV nghiệm thu và đánh giá kết quả HS đã làm được, rút ra ý nghĩa chính của bài học.

* Bước 5: Thiết kế các tiêu chí và bộ công cụ kiểm tra, đánh giá HS

*Hoạt động chiến dịch

Chiến dịch là HĐTN mà thông qua hoạt động này HS được tăng cường sự hiểu biết về những vấn đề xã hội, nâng cao ý thức cộng đồng của các em. Đặc biệt, hoạt động chiến dịch giúp HS rèn luyện những KN cần thiết như KN hợp tác, KN thu thập, tổng hợp và đánh giá thông tin, KN giao tiếp, KN lãnh đạo,... qua đó, nâng cao phẩm chất năng lực, định hướng hành vi và thái độ của HS đối với xã hội.

Chiến dịch xanh là HĐTN rất phù hợp để gắn với thực tiễn địa phương. Bởi lẽ, nội dung chính của hoạt động là sự tương tác của HS với những vấn đề chung của cộng đồng xã hội, không gian tiếp xúc cũng chính là địa phương nơi sống của bản thân HS. Đặc biệt trong bộ môn TN&XH – môn học gắn liền với môi trường sống và những hoạt động của con người thì HĐTN chiến dịch xanh càng có ý nghĩa GD.

Vi dụ, tổ chức HĐTN chiến dịch môn TN&XH 2, sách Kết nối tri thức với cuộc sống, bài 18: “Cần làm gì để bảo vệ môi trường sống của thực vật và động vật” phần hoạt động Khám phá.

* Bước 1: Xác định chủ đề và mục tiêu của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Tên chủ đề của HĐTN: “*Chiến dịch xanh*”.

+ Mục tiêu học sinh cần đạt được sau hoạt động:

- Tìm hiểu, thu thập, điều tra được một số việc làm của con người có thể tác động đến môi trường sống của thực vật và động vật.

- Ý thức được sự cần thiết phải bảo vệ môi trường sống của các loài thực vật và động vật.

- Lên kế hoạch và thực hiện được các việc làm giúp bảo vệ môi trường sống của thực vật và động vật trên địa bàn khu vực nơi các em sinh sống.

* Bước 2: Xác định PP, hình thức và phương tiện tổ chức cho chủ đề của HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

+ Hình thức tổ chức HĐTN: hoạt động chiến dịch. Chia lớp thành các tổ nhóm và phân khu vực hoạt động cho từng nhóm.

* Bước 3: Xác định kế hoạch thực hiện cho chủ đề của hoạt động trải nghiệm gắn với thực tiễn địa phương

+ Chia lớp thành 4 nhóm, mỗi nhóm hoạt động và

thực hiện các nhiệm vụ trong từng khu vực đã được phân chia từ trước.

+ GV và người chỉ huy hướng dẫn các nhóm thực hiện nhiệm vụ và đảm bảo an toàn cho các em.

+ Đánh giá, nhận xét quá trình thực hiện của các nhóm.

* Bước 4: Thiết kế chi tiết các HĐTN gắn với thực tiễn địa phương

Nhiệm vụ của hoạt động: Hãy cùng các bạn trong nhóm thực hiện các việc làm bảo vệ môi trường sống của thực vật và động vật.

+ Các nhóm bầu nhóm trưởng và đặt tên nhóm.

+ Nhóm hội ý đề đưa ra các nhiệm vụ cụ thể cho từng thành viên và viết vào phiếu nhiệm vụ. (Ví dụ: Bạn A: nhặt rác; bạn B: phân loại rác,...)

+ Các nhóm thực hiện nhiệm vụ cụ thể.

+ GV nghiệm thu và đánh giá kết quả các nhóm đã làm được, rút ra ý nghĩa chính của bài học.

* Bước 5: Thiết kế các tiêu chí và bộ công cụ kiểm tra, đánh giá HS

Thiết kế các tiêu chí:

- Nhận biết được những việc làm của con người ảnh hưởng đến môi trường sống của thực vật và động vật.

- Thực hiện những việc làm của con người ảnh hưởng đến môi trường sống của thực vật và động vật.

- KN làm việc nhóm, giao tiếp, lãnh đạo, thu thập và đánh giá thông tin,...

- Ý thức hợp tác với các bạn trong nhóm, lao động và bảo vệ môi trường.

Mỗi tiêu chí có 4 mức độ đánh giá: tốt, khá, đạt, chưa đạt

3. Kết luận

Đội mới PP dạy học theo hướng phát triển năng lực phẩm chất của người học là xu hướng tất yếu của giáo dục. Tổ chức một số HĐTN cho HS lớp 2 trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội gắn với thực tiễn địa phương sẽ giúp nâng cao hiệu quả công tác giáo dục tiểu học nói chung và P dạy học môn Tự nhiên và Xã hội cho HS lớp 2 nói riêng.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Giáo dục và Đào Tạo (2017). *Dự thảo Chương Trình giáo dục phổ thông tổng thể*. Hà Nội

[2] Đinh Thị Kim Thoa (2014). *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo- góc nhìn từ lý thuyết “Học từ trải nghiệm”*. Kỉ yếu Hội thảo về hoạt động trải nghiệm sáng tạo của học sinh phổ thông

3. Bộ Giáo dục & Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể, ban hành theo Thông tư số 32/2018/TT - BGDDT ngày 26/12/2018*. Hà Nội